

Kədərə gülərək qalib gələn adam

Novruz Qartal: “Uşaq vaxtı iki misra şeiri əzbərləyə bilmirdim”

Fəhlə ailəsində doğulduğu üçün kasıbçılığın, yoxluğun nə olduğunu bilib. Bəzən ac qalıb, bəzən tox... Amma bütün çətinliklər onun nə gülüşünə, nə də xoşbəxtliyinə mane ola bilməyib. Mühəssibimiz Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrının aktyoru, əməkdar artist Novruz Əliyevdir (Novruz Qartal).

Novruz Qartal 1947-ci ildə fəhlə ailəsində anadan olub: “Atam fermada işləyirdi, anam isə kolxozçu idi. Zəhmətkeş ailədə doğulduğum üçün uşaqlıqdan özüm də zəhmətkeş idim. Baxmayaraq ki, məktəbdə oxuyurdum, ana-atama maddi cəhətdən dəstək olur, kömək edirdim. O vaxt dərsə 2-3 gün getməyəndə müəllimlər qapıya gəlib məcbur dərsə aparırdılar. Mən də ailəmə kömək etmək istədiyim üçün dərsə getmirdim və məcbur təhsil almağa aparırdılar”.

"ÇOBAN OLACAQSAN"

Balaca Novruz dəcəllikləri ilə məktəbin tanınan şagirdlərindən olub. Novruzla bağlı şikayətlər valideynlərini də təngə gətirib: “Dəcəl uşaq idim. Dəcəlliyimlə bağlı həmişə şikayətlər gəlirdi. Məktəbdə hansısa müəllimdən xoşum gəlmirdisə, onu incidir, dərslərini pozurdum. O vaxt kənd məktəbində odun peşi yandırırıldı. Bayırdan sobanın turbasına əski qoyurdum, tüstü otağa dolurdu. Həmin gün dərs olmurdu. Direktor çağırırdı ki, bunu kim eləyib? Mən də gizlətmirdim. Çünki boynuma almasaydım, sinif yoldaşlarımı incidirdilər. Məni cəzalandırırdı, döyürdü. Oxuyan uşaq deyildim. Məktəbə dəcəllik etməyə gedirdim. Təsəvvür edin, mən qəzeti üzündən oxuya bilmirdim. Atam deyirdi ki, səndən adam olmayacaq, mənim kimi çoban olacaq... Uşaq vaxtı iki misra şeiri əzbərləyə bilmirdim. Amma həyat elə gətirdi ki, nəinki çoban və ya fəhlə, ali təhsilli aktyor oldum”.

FƏHLƏLİKDƏN AKTYORLUĞA GEDƏN YOL...

Mühəssibimiz Bakıya gələrkən universitet oxumaq planları olmayıb. Necə ola bilərdi axı, o üzündən belə oxuya bilmirdi... Bakıya da məhz fəhləlik etmək və ailəsinə dəstək olmaq üçün gəlib: “Orta məktəbi bitirdim və Bakıya gəldim. Bakıda fəhlə işləyirdim. Bu zaman elə bil ki, həyatımda yeni ciğir açıldı. Oxumasam da, yumor hissim güclü idi. Həmişə məktəblərdə özfealiyyət dərnəyində məktəbi ələ alırdım. Dəcəllik etsəm də, hamı məni çox istəyirdi. “Vaqif” dramından səhnəciklər qoyurdular. Mənə vəzir rolunu tapşıırırdılar. Bu rol u ifa etməyim müəllimlərin o qədər xoşuna gəlmişdi ki, nə etsəm də, mənə toxunmurdular. Fəhləlik dövründə də işçiləri o qədər güldürürdüm ki, hamının diqqəti üstümdə olurdu. Bir gün direktor məni çağırırdı və dedi ki, səndən yaxşı aktyor olar. Bu, beynimə girdi və sənədlərimi düzəldib Mirzəəğa Əliyev adına Teatr İnstitutuna verdim. Əli İsgəndərov, Mirzə Təhməsinib məndən imtahan götürürdü. Elə birinci imtahanından qiymət aldım və instituta qəbul olundum. 1966-cı ildə instituta girdim, 1967-68-ci illərdə maddi vəziyyətim aşağı olduğu üçün Musiqili Komediya Teatrına gəzətçi düzəldim. İnstitutu bitirənə qədər orada gəzətçi işlədim. Ailəmin vəziyyəti yaxşı olmadığı üçün öz xərclərimi özüm qarşılamağa çalışırdım. İnstitutu girəndən sonra kəndə qayıtdım, məni çox gözəl qarşıladılar. O qədər sevindilər ki, dedilər, sən ziyalı insan olacaqsan. Bu, bizim kənd üçün böyük sevinc idi”.

Mühəssibimiz deyir ki, uşaqları oxumağa məcbur etmək düzgün deyil. Onun sözlərinə görə, həyat onsuz da insana

öz yolunu göstərir: “Universitet illərindən sonra həyatımda yeni ciğir açıldı. Uşaq vaxtı şeir əzbərləyə bilməsəm də, bu gün mətnləri bir dəfə oxuyan kimi beynimə həkk olunur. Ona görə heç vaxt uşağı məcbur etmək lazım deyil ki, oxusun. Zaman hər şeyi yoluna qoyur. Mən aktyor olduqdan sonra oxuduğum məktəbdə mənimlə görüş keçirdilər. Müəllimlər həvəslə danışırıdılar ki, Novruz oxuyan tələbə olub. Mənə söz verildə dedim ki, vallah uşaqlar mən əlaçı olmamışam. Dəcəl olmuşam, həmişə küncdə dayanmışam. Amma istedadım olduğu və bu sənəti sevdiyim üçün bu gün ali təhsilli aktyoram”.

"DƏRSDƏN QOVULURDUM"

Həmsöhbətimiz məktəb illərində olduğu kimi, institut vaxtı da dəcəl tələbələrəndə olub. Həm işləyib, həm oxuduğu üçün bəzən dərsə gecikmiş: “Rektor Rəhim Hüseynov müəllimlərə tapşırırdı ki, tarixi, elmi kommunizmi bilməyən tələbəni çox sıxmayın. Əgər onun diksiyası, danışığı yaxşıdırsa, ixtisas fənnindən yaxşı qiymət alırsa, o biri fənlərə güzəşt edin. Mən o biri fənlərdən zəif idim. Amma ixtisas fənlərini çox yaxşı oxuyurdum. Tarixdən mənə qiymət yazmırdılar. Rus dilini bilmədiyim üçün rus dili müəlliməsi həmişə məni dərstdən çıxarırdı, çöldə oturdurdu. Bir dəfə yenə dərstdən qovulmuşdum, gördüm ki, Teatr İnstitutunun qarşısında bir oğlan dayanıb. Onunla tanış oldum. Məndən soruşdu ki, sən nə əcəb dərsə getmirsən? Vəziyyəti ona izah etdim. 2-3 gün mənə rus dilindən əsas sözləri öyrətdi. Sən demə, oğlan rus dili müəllimimizin nişanlısı imiş. Dərsə girdim, müəllimə mənimlə rus dilində danışmağa başladı, mən də cavab verdim. Müəllimə danışmağıma məəttəl qalmışdı. Məndən soruşdu ki, bunu hardan öyrəndin? Dedim ki, görürsünüz, istəsəm hər şeyi edərdəm. Sonra maraqlandı ki, kim öyrədir, bəyirdəki oğlanı göstərdim. Ondan sonra müəllimə mənimlə dostlaşdı. Nişanlısının sayəsində artıq rus dili fənnində də dərstdən qovulmurdum”.

"SƏN DEMƏ, MOROZOV GENERAL İMİŞ..."

Dəcəllik əsgərlikdə də onun başına bəla olub. Belarusiyaya hərbi xidmətə yollanan həmsöhbətimiz rus dilindən burada da çətinlik çəkib: “İçəri gəlib deyirdilər ki, Əliyev qalx ayağa, vətəninəndən neft gəlib, onu sən boşaltmalısan. Uşaqları yığırıdım gedirdim neft boşaltmağa. Şlanqları 60 tonluq neft çəninə atırdım, özüm gəlib yatırıdım. Qaçış vaxtı qaçıb gizləndirdim. Amma burada da məni çox sevirdilər. Orada yenə konsert təşkil etmişdik. Məşədi İbadı oynamışdım. Ondan sonra məni lap çox istədilər. Məni kluba müdir qoymuşdular. Rus kasetlərini atıb Müslüm Maqomayev, Polad Bülbüloğlu, Rəşid Behbudovun mahnılarını qoyurdum. Dil bilmədiyim üçün hər şeyi açıq deyirdim. Sözümlün hansı mənaya gəldiyini başa düşmürdüm. Məsələn, bizim generalın soyadı Morozov idi. Deyirdilər ki, Morozov gələcək, mənə çatmırdı. Elə bilirdim şaxta gəlir. Qar dizdən olduğu üçün düşünürdüm ki, yenə “maroz” olacaq. Sən demə, Morozov general imiş. Generalar, komandirlər məni yola verirdilər”.

SAATLARLA AC QALMIŞAM...

Novruz Qartal deyir ki, əziyyət çəksə də, maddi vəziyyəti yaxşı olmasa da, rəngarəng uşaqlıq və gənclik illəri keçirib: “Düzdür, dərinə getsək, acı həyat yaşamışam. Amma bu günləri şən keçirməyi, kədərimə belə gülüb keçməyi bacarmışam. Heç nəyin dərini çəkmirdim. Mən zəhmətlə yaşayan insanam. Uşaq vaxtı anamın yerinə inək də sağırdım, pambıq da yığırıdım, fermaya da gedirdim. Deyirlər ki, çox gülən adamın içinə baxsan, əslində ən çox dərdli də elə odur. Mən də beləyəm. Saatlarla ac qalmışam, kiminsə evinə gedəndə əgər onlar yemək yeyirdilərsə, özümü tox göstərirdim ki, guya yeyib gəlmişəm. Heç vaxt özümü sındırmamışam. Bu gün də eləyəm, acından ölsəm belə, heç kime ağız açmıram”.

Aygün ƏZİZ

QARTAL KİMİ CƏLD AKTYOR

Mühəssibimizə Qartal təxəllüsünü Hacıbaba Bağirov verib. İlk vaxtlar təxəllüsünü qəbul edə bilməsə də, sonra bütün həyatını bu adla davam etdirib: “Təqribən 1985-ci ildən bu təxəllüslə tanınıram. Onda mən Hacıbaba Bağirovun rəhbərlik etdiyi Tənqid-təbliğ Teatrında işləyirdim. Və elə qastroda da rəhmətlik Hacıbaba müəllimin başçılığı ilə getmişdik. Üç tamaşa nümayiş etdirməliydik. Tamaşalarımızı nümayiş edəcəyimiz teatr bir parkın yaxınlığında yerləşirdi. Deməli, biz orda üç gün üç tamaşa oynamalıydıq. Amma həmin üç tamaşanı bir həftə ərzində gündə bir necə seans oynadıq. Şou-proqramda ağır yük mənim üstümdə idi. Gecikmə olmasın deyə paltarları üst-üstə geyindirirdim. Hər dəfə səhnəyə qayıdanda üstəki köynəyi soyunur, onun altından geydiyim köynəklə tamaşaçıların qarşısına çıxırdım. Axırkı tamaşadan sonra bizə banket verildi. İstedadlı gənclərlə söhbətləşməyə başladım. Onlar soruşdular ki, necə oldu ki, 1 saniyədə paltar dəyişdiniz. Hacıbaba müəllim dedi ki, Novruz qartal kimi cəlddir, belə şeylər onun üçün xırda məsələdir. Nə isə, bu söhbət orada olub bitdi. Oradan qayıdandan sonra rayonlarda çıxış etmək üçün yeni konsert proqramı hazırlamağa başladım. Bir gün maraqlandım görüm, afişa hazırdır, ya yox. Gəldim direktor müavininin otağına. Baxıb nə görəsəm yaxşıdır? Divara iri bir afişa vurublar və yazılıb ki, Novruz Qartalin iştirakı ilə şou-konsert. Direktor müavindən soruşdum ki, mənim adım niyə yoxdur burda? Dedi ki, zərafət eləyirsən? Dedim, nə zərəfat? Dedi, bəs, görmürsən, o boyda hərflərlə adın yazılıb orda: Novruz Qartal. Dedim, “nə danışsən? Bu Qartal hardan çıxdı? Cəmaat məni soyadıyla tanıyır, belə niyə eləyirsiniz? Mənə zərbə vurmaq istəyirsiniz?”.

Nə isə, acıq eləyib getdim. Dedim konsert-filan olmayacaq, qastrol səfərinə də getməyəcəyəm. Sonra Hacıbaba Bağirov zəng vurub məni çağırırdı. Sözümlü ona da dedim. Dedi, bəs, Gürcüstandakı söhbət yadından çıxıb? Sən bundan sonra Qartalsan! Bunu mən sənə deyirəm! O vaxtdan mən Novruz Əliyev yox, Novruz Qartalam”.

"ANA, MƏNƏ PUL GÖNDƏR"

Mühəssibimiz Nəsinə Zeynalovanı ikinci anası bilib. O deyir ki, Nəsinə xanım Bakıda ona analıq edib: “Mən onun evində böyüyüb, dadlı yeməklərindən yemişəm. O, həmişə məni hamıya öz oğlu kimi təqdim edirdi. Hətta, hərbi xidmətdə olanda ona məktub yazırdım ki, “ana, mənə pul göndər”. Bir də görürdün, mənə yarım kiloya yaxın məktub gəlir. Məktubları açırdım, açırdım, açırdım... axırda içindən pul çıxırdı. Deyirdim “ana, bu qalınlıqda məktubu niyə göndərirsən, deyirdi nazik qoysam, pulu içindən götürərlər”. O, mənim çox qayğıımı çəkib. Çox gözəl insan idi. Xanım-xatın, nuranı. Sənətkar idi, zirvədə idi. İnanmıram ki, o zirvəyə çatən sənətkar olacaq. Dünyaya milyonda bir Nəsinə Zeynalova kimi hərtərəfli insan gəlir. Həm xasiyyəti, həm insanıyyəti, həm evdarlığı, həm sənəti - hamısını bir yerdə o qədər gözəl bacarırdı ki...”.

"TƏK QALMIŞAM..."

Mühəssibimiz deyir ki, qocaman olmasına baxmayaraq, hələ də ilk gündəki enerji ilə işləyir. Amma əvvəlki partnyorları, çiyin-çiyinə çalışdığı insanlar üçün çox dənizdir: “Gözümü açıb gördüm ki, köhnələrdən bir mən qalmışam. Həmişə Nəsinə xanım deyirdi ki, mən tək qalmışam, yan-yörəm yoxdur. Deyirdim “ana, axı niyə təksən?”. Yenə məşhur aktyorlar var. Deyirdi, yox, Lütəli ilə Bəşirin yerini heç kim verə bilməz. Amma indi görürəm ki, o vaxt mənimlə səhnəyə çıxan, partnyorlarım olan, çiyin-çiyinə işlədiyim insanlar bu gün həyatda yoxdurlar. Tərəfmüqəbillərim yoxdur, mən tək qalmışam. Allah mənə hələ toxunmayıb. Nə ömür yazıb onu yaşayıram. Hələ işləyirəm də, canım da suludur. Sənət dostlarımla çoxu fəxri adsız dünyadan köçdülər. Düşünürəm ki, Allah bunları mənə görə etdi ki, mən fəxri adı alıb o dünyaya alnıaçıq gedim və onlara deyim ki, sizin zəhmətinizi də alıb gətirmişəm, gəlin, bunu bölək. Siz tez gəldiniz, mən qalıb fəxri adları aldım. Bunlara siz də, mən də layiqəm. Bunlar tək mənim deyil, həm də sizlərinindir...”.